

ชาดา กลิ่นเจริญ¹ จารุชา ธนศาเดชาภักดิ์²

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำผ้าลายเขียนเทียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM PHA LAI KIAN TIAN MAKING
BY LOCAL WISDOM FOR PRATHOM SUKSA 6 STUDENTS

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้หลักสูตรระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการฝึกอบรม และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการทำผ้าลายเขียนเทียนก่อนและหลังการฝึกอบรมตลอดจนประเมินความพึงพอใจหลังฝึกกิจกรรมตามหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และประชาชนชาวบ้าน ด้วยการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำผ้าลายเขียนเทียน การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคนิคการปฏิบัติการทำผ้าลายเขียนเทียน โดยได้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปากกลางมิตรภาพที่ 166 ตำบลปากกลาง จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบที (T-test Dependent)

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (\bar{X})

¹ รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการฝึกอบรมนักเรียนเกี่ยวกับการทำผ้าลายเขียนเทียนเพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่
2. หลักสูตรมีคุณภาพ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.37$)
3. ความรู้และความสามารถในการฝึกปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรมผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม

Abstract

The purpose of this research were 1. to construct quality of training curriculum Pha Lai Kian Tian making by local wisdom for Prathom Suksa 6 students. 2. to compare knowledge and ability on Pha Lai Kian Tian making by local wisdom between before and after training. 3. to evaluate after training satisfaction. This research has 4 stages research methodology.

Stage 1: to study the fundamental data for develop training curriculum Pha Lai Kian Tian making by local wisdom from community leaders, student's guardian and local philosopher by using interview form.

Stage 2: to create and assess quality of training curriculum which contain; fundamental knowledge about Pha Lai Kian Tian making by local wisdom and operate techniques in Pha Lai Kian Tian making by 3 of experts in curriculum. The statistic was percentage and mean (\bar{X}).

Stage 3: to experiment training curriculum Pha Lai Kian Tian making by local wisdom with 30 Prathom Suksa 6 students at Paklang Mittrapab 166 School, Paklang district, Nan province. The statistic was data analyzed by t-Test Dependent.

ชาดา กลิ่นเจริญ และจรรยา ธนิตาเดชาภัก

Stage 4: to study student's satisfaction after using training curriculum. The statistic was percentage and mean (\bar{X}).

The result of this research found that:

1. The community leaders, student's guardian and local philosopher have agreement to training student about Pha Lai Kian Tian making for preserve local wisdom.
2. The curriculum quality has good level ($\bar{X} = 4.37$).
3. The student's knowledge and ability after training is higher than before training by significantly at .01level.
4. The student's satisfaction after training is high level ($\bar{X} = 3.60$).

บทนำ

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนในสภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ เป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด การศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคน ให้มีความเข้มแข็งทั้งทางปัญญา มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสร้างความรู้ใหม่ได้ เพื่อสามารถดำเนินชีวิตให้ก้าวไปในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างผาสุก มั่นคง โดยที่ยังคงรักษาความเป็นไทยไว้ อีกทั้งอยู่ร่วมกับธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์อย่างสันติสุขจึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศไทย ดังนั้นทุกประเทศในโลกต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากกับเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550, หน้า 18-28) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในมาตรา 66 บุคคลซึ่งร่วมกับชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ การรายงานการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึง

ชาดา กลิ่นเจริญ และจรรยา ธนศาเดษามัก

ประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 95-102) ได้ทำการศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังของคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ของเด็กไทยในปัจจุบัน พบว่า คุณลักษณะของเด็กไทยในปัจจุบันด้านการรู้จักสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน มีอยู่ในตัวนักเรียนน้อยที่สุด

การจัดการศึกษามีหลักสูตรเป็นหัวใจและเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรคือสิ่งที่นำความมุ่งหมายและนโยบายของการศึกษาไปแปลงเป็นการทำพื้นฐานในโรงเรียน (ธำรง บัวศรี, 2531) และการที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะแปลงหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลกับนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนจึงควรมีส่วนกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนจากท้องถิ่นเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน

วิธีดำเนินงาน

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินตามลักษณะกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สืบหาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำผ้าลายเขียนเทียน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและประชาชนชาวบ้าน จำนวน 25 คน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมประกอบการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการนำหลักสูตรไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปากกลางมิตรภาพที่ 166 อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน ตามความสนใจ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นพอสรุปได้ดังนี้

1. จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และประชาชนชาวบ้าน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการทำผ้าลายเขียนเทียน และควรมีการฝึกปฏิบัติการทำผ้าลายเขียนเทียนให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ เพราะการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่นอกจากนั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างลายเขียนเทียนใหม่ ๆ ขึ้น

2. การสร้างและประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สร้างขึ้นนี้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.37$) เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เป็นการธำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มิให้ สูญหายไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนยังสามารถนำความรู้และทักษะการปฏิบัติที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอีกด้วย

4. ผลการสำรวจความพึงพอใจจากการใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความพอใจในเรื่องการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เนื่องจากการจัดกิจกรรมในการใช้หลักสูตรนั้นเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และเป็นการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีความสุขและสนุกกับกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรท้องถิ่น นอกจากนี้นักเรียนยังมีความภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของคนสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ชาดา กลิ่นเจริญ และจรรยา ธนศาเดชะมัค

ข้อคิดเห็นที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้

1. บุคคลที่เป็นที่ยอมรับในสังคม จะเป็นผู้โน้มน้าวให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
2. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีหน้าที่สำคัญที่จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน จึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ
3. ครูผู้สอน เป็นผู้ใช้หลักสูตร ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น คงเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาที่คิดจะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นใช้ในสถานศึกษา